

UZASADNIENIE

Powód A. P. pozwem z dnia 6 grudnia 2017r. (data prezentaty: 13 grudnia 2017r.) wniósł o ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego A. P. wobec dzieci: K. P. i O. P., ustalonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Otwocku z dnia 31 stycznia 2017 roku w sprawie III RC 155/16. Jednocześnie pełnomocnik powoda wniósł o zasądzenie na rzecz powoda od pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych.

W uzasadnieniu złożonego pozwu pełnomocnik powoda wskazał, iż pozwani są zdolni do samodzielnego utrzymania a ponadto sytuacja materialna powoda (związana z pogorszeniem się jego stanu zdrowia) nie pozwala nałożenie przez powoda orzeczonych w/w wyrokiem alimentów (d. pozw k. 1-4 akt).

Pozwani w odpowiedzi na pozew z dnia 19 stycznia 2018r. uznali powództwo w całości i wnieśli o nieobciążanie pozwanych kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego na podstawie art.102 k.p.c. Strona pozwana argumentowała swoje stanowisko tym, iż powództwo zostało uznane przy pierwszej czynności procesowej oraz na wniosek pozwanych z dnia 06.12.2017r. złożony do komornika sądowego postępowanie egzekucyjne przeciwko powodowi zostało umorzone postanowieniem z dnia 22.12.2017r. (odpowiedź an pozew k. 69 akt, kopie pism pozwanych-k.63-64 akt, postanowienie z dnia 22.12.2017r.- k.65-66 akt).

Na rozprawie w dniu 18.04.2018r. pełnomocnik pozwanych podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie i w imieniu pozwanych wyraził wolę zawarcia ugody w sprawie niniejszej, na co nie wyraził zgody powód (protokół rozprawy z dnia 18.04.2018r.).

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Obecny obowiązek alimentacyjny powoda wobec jego dzieci został ustalony wyrokiem Sądu Rejonowego w Otwocku z dnia 31 stycznia 2017 roku w sprawie III RC 155/16. na kwotę po 300 zł. miesięcznie na rzecz O. P. oraz po 300 zł. miesięcznie na rzecz K. P. (d. wyrok k. 8 akt). W dacie orzekania o obecnym obowiązkach alimentacyjnych powoda- A. P. nie pracował, nie otrzymywał także żadnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Do 31 maja 2016 r. (z którym to dniem została rozwiązana umowa o pracę powoda na skutek oświadczenia pracodawcy na podstawie art. 30 § 1 pkt. 2 kp w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników) na stałe powód zatrudniony był w firmie (...) sp. z o.o. na stanowisku kierownika działu konfekcjonowania, gdzie osiągał wynagrodzenie w wysokości ok. 4000-4500 zł netto miesięcznie . Po ustaniu stosunku pracy powód przez okres 182 dni pozostawał na zasiłku chorobowym w wysokości ok. 2400 zł netto miesięcznie. Pozwany od 2015 r. leczy się z powodu problemów z kręgosłupem (rwy kulszowej, dyskopatii). W sierpniu 2015 r. przeszedł zabieg usunięcia dysku (...), zaś w maju 2016 r. powód przeszedł rehabilitację leczniczą. (d. akta sprawy III RC 155/16, zeznania powoda k. 95-96 akt).

Pozwany K. P. miał 20 lat, mieszkał w 3 pokojowym mieszkaniu położonym w O. z matką oraz siostrą O. P. . K. P. ukończył liceum ogólnokształcące, nie zdał matury z matematyki i języka polskiego. Po ponownym podejściu do egzaminu dojrzałości dalej nie uzyskał pozytywnego wyniku, pozwalającego na otrzymanie świadectwa dojrzałości. Ukończył naukę szkole policealnej P. w O. na kierunku technik BHP, nie posiada jeszcze pełnych uprawnień do wykonywania zawodu ,egzamin praktyczny będzie zdawał w styczniu 2019r. (d. akta sprawy III RC 155/16, zeznania pozwanego k. 97-98 akt). K. P. obecnie utrzymuje się z prac dorywczych, otrzymuje wynagrodzenie w kwocie ok. 1800-2000 zł miesięcznie.

O. P. podczas orzekania o ostatnim obowiązkach alimentacyjnych miała 23 lata. Mieszkała z bratem i matką w mieszkaniu w O.. W lipcu 2016 r. pozwana obroniła pracę licencjacką na wydziale orientalistyki (specjalność afrykanistyka).

O. P. kontynuuje edukację na studiach na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne (planuje ukończyć studia prawnicze). Zatrudniona jest na stanowisku referendarza w Urzędzie ds. cudzoziemców, zarabia 2000 zł. netto miesięcznie, partycypuje w kosztach utrzymania wspólnego mieszkania w kwocie po 500 zł. miesięcznie (d. akta sprawy III RC 155/16, zeznania pozwanej k. 96-97 akt).

A. P. ma wykształcenie wyższe – inżynier produkcji. Obecnie jest zarejestrowany w Urzędzie Pracy jako bezrobotny. Powód nie ma orzeczenia o niezdolności do pracy. W listopadzie 2018r. planuje poddać się kolejnej operacji kręgosłupa. Powód i pozwani nie utrzymują kontaktów.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 133 § 1 kro rodzice są zobowiązani do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba, że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. W doktrynie przyjmuje się, że celem ustalania, czy dziecko może utrzymać się samodzielnie, należy dokonać oceny jego możliwości zarobkowych oraz majątkowych i oceny, czy ich wykorzystanie pozwala na osiągnięcie dochodu wystarczającego na zaspokojenie jego potrzeb życiowych, przy czym ocena ta winna być dokonywana w zasadzie analogicznie do oceny możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji, jednakże z uwzględnieniem odrębności związanych z wiekiem dziecka i jego staraniami o zdobycie stosownych kwalifikacji zawodowych (zob. np. J. Wierciński (red.), Komentarz do art. 133 kro. Lexis Nexis).

Wskazać jednocześnie należy, iż zgodnie z ugruntowanym już w orzecznictwie poglądem wykładni art. 133 § 1 kro „nie można dokonywać w oderwaniu od art. 96 k.r.o., który nakłada na rodziców obowiązek troszczenia się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i należytego przygotowania go do pracy dla dobra społeczeństwa, odpowiednio do jego uzdolnień. Obowiązek, o którym mowa, nie jest ograniczony przez termin dojścia uprawnionego do pełnoletności. Nie jest również związany ze stopniem wykształcenia w tym sensie, że ustaje z chwilą osiągnięcia przez uprawnionego określonego podstawowego względnie średniego wykształcenia. Należyte przygotowanie do przyszłej pracy zawodowej może również obejmować studia wyższe, jeżeli tylko uzdolnienia dziecka, jego ambicje i wytrwałość okażą się wystarczające do tego, by studia te rozpocząć, kontynuować i pomyślnie zakończyć. Z tej przyczyny w odniesieniu do dzieci, które osiągnęły pełnoletność, należy brać pod rozwagę to, czy wykazują chęć dalszej nauki oraz czy ich zdolności oraz cechy charakteru pozwalają na kontynuowanie nauki. Rodzice nie mogą zatem uchylić się od obowiązku alimentowania studiującego dziecka przez powoływanie się na to, że mogłoby ono już "utrzymać się samodzielnie", gdyby podjęło pracę z chwilą osiągnięcia średniego wykształcenia. Jedynie brak pozytywnych wyników w nauce uzasadniałby ustanie obowiązku alimentacyjnego rodziców” (tak SN w wyroku z dnia 16 lipca 1998 r. sygn. I CKN 521/98).

Zgodnie z art. 133 § 3 kro „rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się”.

O zakresie obowiązku alimentacyjnego decydują natomiast usprawiedliwione potrzeby uprawnionego oraz zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego (art. 135 § 1 kro). Pojęcia usprawiedliwionych potrzeb nie można jednoznacznie zdefiniować. Rodzaj i rozmiar tych potrzeb jest uzależniony od cech osoby uprawnionej oraz od różnych okoliczności natury społecznej i gospodarczej w których osoba uprawniona się znajduje. Zakres obowiązku alimentacyjnego wyznaczać będą poszczególne sytuacje uprawnionego i zobowiązanego, konkretne warunki społeczno-ekonomiczne oraz cele i funkcje obowiązku alimentacyjnego. Dopiero na tym tle można określić potrzeby życiowe, materialne i intelektualne uprawnionego (uzasadnienie do tezy IV uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16.12.1987r., II CZP 91/86).

Potrzeby uprawnionego oraz możliwości zobowiązanego ulegają zmianie, tym samym może ulegać zmianie wysokość alimentów. Dlatego też w razie zmiany stosunków zarówno uprawniony jak i zobowiązany mogą żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego (art. 138 kro). Dla stwierdzenia czy nastąpiła zmiana

stosunków w rozumieniu wyżej wskazanego przepisu, należy brać pod uwagę, czy istniejące warunki i możliwości mają charakter trwały, dotyczą okoliczności zasadniczych, ilościowo znacznych i wyczerpują te przesłanki, które w istotny sposób wpływają na istnienie czy zakres obowiązku alimentacyjnego. Zmiana orzeczenia dopuszczalna jest tylko w razie zmiany stosunków, powstałych po jego wydaniu, a jej ustalenie następuje poprzez porównanie stosunków obecnych z warunkami i okolicznościami uprzednio istniejącymi (uzasadnienie do tezy VII uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16.12.1987r., II CZP 91/86). Przez zmianę stosunków w rozumieniu art. 138 kro rozumie się więc istotne zmniejszenie lub zwiększenie możliwości majątkowych i zarobkowych zobowiązanego albo też istotne zwiększenie lub zmniejszenie usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego (tak np. T. Domińczyk, Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz pod red. K. Piaseckiego, LexisNexis 2005 str. 839).

Zgodnie z treścią art. 213 § 2 k.p.c. Sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.

W niniejszej sprawie powód domagał się stwierdzenia wygaśnięcia jego obowiązku alimentacyjnego wobec pełnoletnich dzieci podnosząc, iż w chwili obecnej, są one w stanie utrzymać się samodzielnie, a ponadto wskazując, iż powód nie ma możliwości zarobkowych, aby uiszczać alimenty na rzecz dzieci. Pozwani w odpowiedzi na pozew w piśmie procesowym z dnia 19 stycznia 2018r. uznali powództwo w całości. Na pierwszej rozprawie w dniu 18.04.2018r. wyrazili wolę zawarcia ugody, na co nie zgodził się powód (protokół rozprawy-k.86 akt).

Sąd mając na uwadze całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie oraz treść art. 213 § 2 k.p.c. uchylił obowiązek alimentacyjny A. P. na rzecz O. P. i K. P. z dniem 13 grudnia 2017 roku, t.j. z dniem wniesienia powództwa.

Okolicznością sporną w niniejszej sprawie było żądanie zasądzenia zwrotu kosztów procesu (w tym kosztów zastępstwa procesowego) od pozwanych na rzecz powoda. Pozwani wnieśli o nie obciążanie ich kosztami postępowania na podstawie art.102 k.p.c.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Zastosowanie art. 102 KPC powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (post. SN z 14.1.1974 r., II CZ 223/73, L.). Sąd Najwyższy przyjął, że: przepis art. 102 KPC wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Podstawę do jego zastosowania stanowią konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w rozpoznawanym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, czy wręcz niesprawiedliwe. Artykuł 102 KPC znajduje zastosowanie "w wypadkach szczególnie uzasadnionych", które nie zostały ustawowo zdefiniowane i są każdorazowo oceniane przez sąd orzekający na tle okoliczności konkretnej sprawy. Do okoliczności tych zalicza się m.in. sytuację majątkową i osobistą strony, powodującą, że obciążenie jej kosztami może pozostawać w kolizji z zasadami współżycia społecznego. Przy zastosowaniu art. 102 KPC mogą być również brane pod uwagę okoliczności dotyczące charakteru sprawy. Zastosowanie art. 102 KPC wymaga dokonania oceny ostatecznego wyniku sprawy, jak również podlega dyskrecjonalnej ocenie sędziowskiej. Ustalenie, czy takie szczególne wypadki zachodzą, ustawodawca pozostawił swobodnej ocenie sądu. O tym, czy w konkretnej sprawie zachodzi "szczególnie uzasadniony przypadek" w rozumieniu art. 102 KPC, decyduje m.in. sposób prowadzenia procesu przez stronę przegrywającą sprawę. Jeżeli prowadzi ona proces w sposób nielojalny, np. przez usiłowanie wprowadzenia sądu w błąd, albo celowo dąży do przewleczenia procesu lub zwiększenia jego kosztów, to taka strona nie zasługuje na potraktowanie jej w uprzywilejowany sposób i na zwolnienie jej od zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi (post. SN z 20.12.1973 r., II CZ 210/73, L.). Trudna sytuacja życiowa, majątkowa, zdrowotna, osobista, która uniemożliwia pokrycie przez stronę kosztów procesu należnych przeciwnikowi, należy do okoliczności uzasadniających odstąpienie od zasady wyrażonej w art. 98 § 1 KPC. Dokonując tej oceny sąd orzekający kieruje się własnym poczuciem sprawiedliwości, a podważenie oceny tego sądu wymaga wykazania, że jest ona wadliwa (post. SN z 22.2.2011 r., II PZ 1/11, L.).

Na tle przytoczonych wyżej rozważań wskazać należy, że odpisy pozwu zostały wysłane do pozwanych w dniu 04.01.2018r. (k.44, k.46) i doręczone pozwanym w dniu 09.01.2018r., a więc przed datą sporządzenia wniosków przez pozwanych do komornika sądowego (06.12.2018r.) oraz przed datą ich wpływu do kancelarii komorniczej (18.12.2018r.). Ponadto pozwani konsekwentnie zarówno w odpowiedzi na pozew oraz na pierwszej rozprawie uznali powództwo i wyrazili gotowość zawarcia ugody. Propozycja zawarcia ugody została odrzucona przez powoda, co skutkowało dalszym procedowaniem w sprawie w przedmiocie ustalenia okoliczności uzasadniających zastosowanie art.102 k.p.c. Postawa strony powodowej spowodowała de facto konieczność podejmowania czynności dowodowych, mimo uznania żądania powództwa w całości przez stronę przeciwną przy pierwszej czynności procesowej. Zdaniem Sądu powód w niniejszym postępowaniu w żaden sposób nie wykazał, aby skutek prawny niniejszego postępowania w postaci uchylecia obowiązku alimentacyjnego powoda wobec pozwanych nie został osiągnięty np w drodze ugody, w szczególności wobec braku zawezwania pozwanych do zawarcia tejże ugody przed wytoczeniem powództwa. Ponadto, zdaniem Sądu, sytuacja materialna pozwanych, którzy nie posiadają doświadczenia zawodowego, ostatecznych kwalifikacji, t.j. posiadają faktycznie ograniczone możliwości zarobkowe na obecnym rynku pracy i nadal korzystają z pomocy finansowej swojej matki, przemawiają za odstąpieniem od obciążenia pozwanych kosztami postępowania w sprawie na podstawie art.102 k.p.c. Jednocześnie powód nie utracił całkowicie swoich możliwości zarobkowych i majątkowych. Za powyższym tokiem rozumowania przemawia także treść art. 101 k.p.c., który w analogicznej sytuacji przewiduje możliwość zwrotu kosztów stronie pozwanej. Mając na uwadze powyższe okoliczności należało orzec jak w sentencji.